

ממצב win win למצב lose lose

(צילום: אלברטוס)

מאגר לווייתן נמצא כעת בתחרות קשה עם מאגר עצום במדינה שכנה

משנת 2011 חדלו חברות הנפט והגז לבצע השקעות במצרים. זאת, בעקבות הרחבתו של הנשיא חוסני מובארק בינואר 2011, וחוסר היציבות שבא בעקבותיה. הפסקת הפעילות כללה את כל

תעשיית חיפושי הגז, ובעיקר הופסקו השקעת כספים בחיפושים. השינוי חל עם כניסתו של הנשיא אסיסי. תמונת המצב מנקודת ראות חברות הגז והנפט, והביצוע המרשים של מצרים בהשלמת ההרחבה של תעלת סואץ בפחות משנה, שכנעו את חברות הגז והנפט שמצרים מסוגלת לתמוך בפרויקטים משמעותיים של תשתיות.

בהתחשב שבמצרים כבר קיימות תשתיות נרחבות כדי לשרת תגליות גז, כגון טרמינלים ליצוא LNG (גז טבעי נוזלי), הנהירה של כספי חברות הנפט והגז למצרים החלה לבוא, ורק תתגבר ותתאמץ.

ונחזור לישראל - במהלך ארבע וחצי שנים תמימות, מ־2011 עד אמצע שנת 2015, יכלה מדינת ישראל ליהנות מה"סערה" שהתרחשה במצרים - מדינה ענקית עם צריכת גז משמעותית, הסובלת מהזנחה ומתחרות פוקה מהותיות בתשתיות, ומיעוט מיזמים, שיצרו מחסור חמור בגז לשוק המקומי. ישראל יכלה לממש את הפוטנציאל האדיר של הכנסות מיסוי הטמון במימוש מאגר "לווייתן", ללא השקעות ההון האדירות הכרוכות בהקמת מתקן LNG ליצוא גז, ויכלה "לשבור שבר" למצרים ב"שנים הרעות" של הכלכלה שלהם, ולספק את מלוא צורכי הגז של מצרים.

אך ממשלת ישראל לא קבעה מדיניות תומכת יצוא, אלא "התגלגלה" מהחלטה נקודתית בנושא אחד להחלטה נקודתית בנושא שני, כאשר הממשלה הובילה כל הזמן עליידי טענות פופוליסטיות מוטעות ברבר "בעלות הציבור על הגז", ולא הפגינה יכולת הסברתית כדי לגונן נגד הטענות הללו, ולהבהיר כי הציבור, באמצעות המדינה, נהנה מהכנסות המיסוי והמתמלוגים על גז, ואין לציבור זיקה לאופן המכירה והשימוש בגז. כעת, עם תגלית הגז האדירה במצרים שעליה דוח, עברה ישראל ממצב win win למצב lose lose.

המתנגדים לפיתוח תעשיית יצוא גז מישראל, נחלו ניצחון פירוס במובן הקלאסי של מושג זה - הם "מנעו" את פיתוח "לווייתן" ב"מחיר" של המשך תלות מסוכנת שלנו במאגר אחד ("תמר") ואובדן הכנסות מיסוי עצומות החשובות לתקציב המדינה לשנים הבאות. אז מה נשאר למנצחים ביד? לא כלום. תיקון: פחות מזה, כי שווים של כספי הפנסיה שהושקעו בניירות הערך של חברות הגז, צנחו בימים האחרונים.

ישנם פרשנים שמנבאים שחורות לעתיד לווייתן, אך המצב לא בהכרח כך. אז מה על הממשלה לעשות כעת? ראשית, המצב הנוכחי רק מחדד את העובדה שמאגר "לווייתן" הוא מאגר ליצוא. עובדה שמוכחת עליידי אלה שאומרים "לווייתן מת". מדוע? כי עכשיו מבינים כי בשוק המקומי הישראלי הקטן מאוד, אין כדאיות כלכלית ליוזמים ולמדינה לפתח את מאגר "לווייתן". משמע, השוק המקומי אינו חשוב לפיתוח לווייתן, ואילו שוקי היצוא הם קריטיים להצלחת המסחר של המאגר.

על אף כמה מאמרים בתקשורת כי התגלית החדשה במצרים לא מהווה תחרות למאגר "לווייתן", כי המאגר המצרי יועד למשק המצרי הסובל ממחסור בגז, לא כדאי להיות פסקניים ונמהרים, ולהשוב שמישהו בישראל יכול לנתח

למימוש פוטנציאל היצוא של לווייתן לשווקים אחרים, לרבות שוקי LNG, ולעשות הכול שמאגר לווייתן ינצח בתחרות על היצוא. ישראל אינה יכולה להניח כי "יהיה בסדר" ושהיצוא למצרים בכל זאת יתגשם. עליה להניח כי תהיה תחרות ישירה ליצוא של גז מונול מהתגלית המצרית ומלווייתן. בסוף יבואו קונה או מספר קונים מצומצם של LNG, שיערכו התמחרות בין שני המאגרים, והמדינה צריכה לתת ללווייתן את הכלים לנצח בתחרות. לשם כך, המדינה צריכה לשפר את המתווה לטובת יומי הגז, ולאמץ לפחות את הצעדים המינימליים הבאים: להגדיל את מכסות היצוא חזרה למה שאושר ברוח "ועדת צמח" אשר קוצצו "סתם" כדי לרצות שאון פופוליסטי. לאחר הגדלת מכסות היצוא, ניתן להותיר זכויות יצוא במאגרי "כריש" ו"תנין" אשר יהפכו את המאגרים לאטרקטיביים יותר ליוזם בינלאומי, ויאפשרו לו להוריד מחירים לשוק הישראלי. ככל שיש יותר סחורה ליצוא, כך יוכלו היצואנים הישראליים להיות אטרקטיביים יותר בתחרות על כיס הקונה שירכוש את הגז ליצוא. לקדם תוכנית מוגדרת ומפורטת כדי לגבש אופציה זמינה להקמת מתקנים ליצוא גז מונול מ"לווייתן". גם אם בסופו של דבר הרורות במצרים יילכו ליבוא, קידום חלופה של יצוא גז מונול, ישפר את כוח המיקוח של היצואנים הישראליים מול המצרים, אשר יבינו שבידי ישראל חלופה אחרת שהיא תוכל לממש אם תרצה בכך. ●

בזבוז של 4 וחצי שנים: במקום לממש הכנסות עתק ממיסוי עתידי של לווייתן הממשלה הובילה ע"י טענות פופוליסטיות מוטעות. המתנגדים לפיתוח יצוא הגז נחלו ניצחון פירוס במובן הקלאסי של המושג. מה נשאר להם ביד? לא כלום. על הממשלה להתעשת ולקבוע סופית שלוויתן הוא מאגר ליצוא ולעשות הכול שהוא ינצח בתחרות על הגז

כבר היום לאן ינותבו הרורות בתגלית החדשה של מצרים. ממשלת ישראל צריכה להניח כי מאגר לווייתן נמצא כעת בתחרות קשה עם מאגר עצום במדינה שכנה. לכן, היא תעשה טעות אם היא תסטה ממדיניות תומכת יצוא בלווייתן. כבעלת אינטרס פיסקלי חיוני להצלחת לווייתן, על המדינה להתעשת ולפעול בנחישות ובמהירות